

УВОДНА РЕЧ ПРИРЕЂИВАЧА

ШТА ЈЕ ТО СРЕДЊИ ВЕК: ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ДИЈАЛОГА ИСТОКА И ЗАПАДА

Излажући се опасности да се оклизнемо у још један у бескрајном низу започетих а никад заиста и одржаних „дијалога” Истока и Запада, одважили смо се на то да ипак замахнемо ка оним замишљеним странама где се још може десити сусрет далекоисточне јапанске и, назовимо је тако, „суб-окциденталне” српске културе. Окупивши три текста, који се, надамо се, даље у себи и између себе гранају у мноштво других рукаваца, чинимо нова три завеслаја ка спруду разговора, никад започетог али, можда управо зато, овом приликом настављеног. Самосвесни у својој савремености, у наслову смо употребили уображену реч „дијалог” – која, међутим, чешће него што бисмо то волели означава тек самозадовољан и затворен монолог са сопственим помислима, дакле нешто што ми, бацајући опрезне и помало чежњиве погледе према средњем веку, себи не можемо да дозволимо.

И заиста, као што каже један наш песник савременик, налазимо се на месту где не сме бити лажи, иако сме и, рекли бисмо, мора бити снова. Јер, у свакоме сну буја пре свега свест о самоме себи, у времену и простору безвременом и неограниченом. Управо је овакво снено расположење потребно да би се прича о средњовековљу зачела, јер је она нужно потрага за изгубљеном – а добро је веровати да је она постојала – целовитошћу, свог сопственог али и народнога постојања и бића. И премда је приповест о средњем веку немогућа без ивесне самозаљубљености, она је увек казивање о одсутноме, о ономе што смо били, или што смо могли бити – или нам се данас чини да смо могли, само да се нисмо изгубили на збуњујућим раскршћима времена.

Српски и јапански средњи век теку приближно истим временским коритом, а у историји обеју земаља обављани су у више наврата радови на откривању и чишћењу тих корита јер се пробудила слутња да је нешто вредно у нашим

културама настало управо за тих давних столећа. У Јапану, средњи век је продужавао своје духовно трајање и касније а његово наслеђе није било потпуно одумрло – свој дуг према древним песницима за које је песма била и Пут духовни признао је и Мацуо Башо. С овим песником кратке форме а дугог трајања наш читалац одавно разговара, несвестан тога да су му тиме саговорници и други знаменити гласови Јапана кроз векове: Саигјо, Соги, Сешу или Рикју. А још даље у прошлост – нико други до древни китајски мудраци Лао Це и Чуанг Це.

И док је јапанска историја премрежена невидљивим сребрним нитима које је везују за још старији свет копнене цивилизације, многи од нас ће остати неми пред „средњим веком” властите прошлости. Док је за уобразиљу човека западне ренесансе то било несрећно доба које их је делило од времена антике, куда су хрлили у својим сновима, за српску земљу тај век није средњи него први међу будућима. О времену пре њега – мало се тога поуздано може рећи. Скривена је жеља, стога, покретача овог поглавља не у томе да кроз дијалог расплетемо некакве размирице Истока и Запада, јер их ми нисмо ни замрсили, већ то да поразговарамо с вековима који су нашим простором прошли и после којих смо ми дошли, призивајући у своју причу и далеке јапанске гласове.

Данас за средњи век радо коришћена реч *другост*, заводљива је фраза због које заборавимо да никада нисмо упознали ни „првост”, те тако немамо одакле да научимо ни шта је друго. Којим год именом то доба назвали, оно је добар сабеседник, и то не само стога што вероватно крије блага којих би се ваљало сетити на корист душе и на ползу будућих векова. И више од тога, оно нам отвара на столећа погледа и на векове трепета каквима човек може гледати и треперити само онда кад наслути да живот није тек оловни покров које глобално време као копрену излива преко наших очију, већ да он долази и увире с тајном. Светотајински доживљај живота највредније је наслеђе које нам завештавају и српско и јапанско средњовековље. Четири гласа сабрана на овом месту, сваки на своју изабрану тему настоје да шапат сакупљен по древним путевима разврстају па опет измешају, уграђујући га скромно и неупадљиво у многометежну кулу времена садашњег.